

OSVRT GLAVNOG UREDNIKA

Poštovani i dragi čitatelji časopisa Plin!

Dočekali smo sredinu 2022. godine, nažalost, s golemim napetostima u geopolitičkim odnosima. SAD i EU nalaze se na suprotstavljenoj poziciji naspram Ruskoj Federaciji, tako da se čini kako rješenje ratne situacije u Ukrajini nije na pomolu. Slijedom zaoštavanja sveukupnih političkih i gospodarskih odnosa, krajem travnja 2022. godine prekinuta je isporuka ruskoga prirodnog plina Poljskoj i Bugarskoj, a mjesec dana poslije i Finskoj. S druge strane, pojedine države članice EU-a svojevrijedno izlaze iz tradicionalnog sustava opskrbe ruskim plinom i okreću se drugim izvorima dobave, što je donedavno bilo nezamislivo. Cijene prirodnog plina na referentnim europskim burzama i dalje su visoke, premda je u vrijeme pisanja ovog uredničkog osvrta (krajem svibnja 2022.) evidentiran lagani pad na razinu od oko 85 €/MWh. Smanjenje potražnje za prirodnim plinom posljedica je dolaska toplijih dana, ali i manje potrošnje u Kini zbog ponovnog razbuktavanja pandemije koronavirusne bolesti COVID-19. Težeci ukidanju ovisnosti o ruskom plinu i uspostavi dugoročnih alternativnih izvora dobave plina, kao i općenito brzom smanjenju ovisnosti EU-a o fosilnim gorivima, Europska je komisija pripremila plan *REPowerEU*. U okviru tog plana terminal za UPP na otoku Krku može postati strateška točka dobave plina za Europu, uz povećanje godišnjeg kapaciteta na razinu od 6,1 milijardu m³. Toliko povećanje kapaciteta terminala za UPP na otoku Krku iziskuje pravodobno povećanje kapaciteta transportnih plinovoda i interkonekcija prema Sloveniji i Mađarskoj. Očekujemo da bi taj strateški projekt trebao ući u plan *REPowerEU*, čime bi se osiguralo nužno europsko sufinanciranje, jer je riječ o kapitalnoj investiciji koju naša zemlja ne može sama financirati. Valja naglasiti da je u travnju 2022. godine povećan maksimalan kapacitet uplinjavanja na terminalu za UPP na otoku Krku za dodatnih 300 milijuna m³/god., odnosno na ukupnih 2,9 milijardi m³/god. Proteklih godinu dana jasno se pokazala važnost terminala za UPP za sigurnost opskrbe plinom Republike Hrvatske, a očito je da će tako biti i ubuduće. Upravo taj terminal dobar je primjer kako sinergija državne politike i uključene struke može

osigurati realizaciju projekta od strateškog interesa. U snažnoj orijentaciji EU-a prema sve većoj dobavi UPP-a, opredijeljenost za izgradnju novih terminala za UPP, ali i za proširenje kapaciteta postojećih postaje opća premisa europske energetske sigurnosti. S obzirom na jasno stajalište Europske komisije u pogledu potrebe osiguranja stabilnosti tržišta plina u Europskoj uniji, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske zatražilo je očitovanje zakupaca skladišnih kapaciteta jer je uočen problem s punjenjem PSP-a Okoli zbog visoke tržišne cijene plina. Radi sigurnosti opskrbe država namjerava omogućiti punjenje podzemnog skladišta plina na razinu minimalne zapunjenosti od 90% do 1. studenoga 2022. godine. Nadalje, da bi se amortizirao cjenovni udar, Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o subvencioniranju dijela krajnje cijene opskrbe plinom za krajnje kupce kategorije kućanstvo te krajnje kupce koji nisu kućanstvo s godišnjom potrošnjom plina do 10 GWh. Struka podupire takvo djelovanje Vlade Republike Hrvatske jer je ono od općeg interesa. Međutim, aktualno stanje na tržištu plina u Republici Hrvatskoj i dalje je vrlo neizvjesno zbog otežanog funkcioniranja distributera i opskrbljivača. Žalosna posljedica ove krize jest činjenica da je zajamčeni opskrbljivač nedavno preuzeo opskrbu plinom od tri opskrbljivača. U poslovanju distributera plina, uz visoku veleprodajnu cijenu prirodnog plina, nastalo je i dodatno financijsko opterećenje jer su distributeri prisiljeni na tržištu kupovati plin za pokrivanje gubitaka u distribucijskom sustavu (trošak nabave plina za gubitke u plinskoj mreži). Zbog toga je neizvjesno hoće li distributeri plina uspjeti s pomoću unutarnjih rezerva pokriti goleme troškove.

U HSUP-u smo zadovoljni činjenicom da je vrlo uspješno održan 37. Međunarodni znanstveno-stručni susret stručnjaka za plin u Opatiji. Skup je okupio više od 500 sudionika iz Republike Hrvatske, Europe i SAD-a. Cjelovito izvješće o skupu možete pročitati u ovom broju časopisa Plin. Tijekom trodnevnog programa za zainteresirane je sudionike organiziran posjet terminalu za UPP na otoku Krku pa ovom prigodom zahvaljujemo tvrtki

LNG Hrvatska.

U rubrici 'Komentar' autor Zoran Dojčinović osvrnuo se na prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju infrastrukture za alternativna goriva i stavljanju izvan snage Direktive 2014/94/EU Europskog parlamenta i Vijeća, kao i na moguću ulogu plina u prometu budućnosti.

U ovom broju donosimo i objavu tvrtke Podzemno skladište plina o održanom predstavljanju projekta izgradnje podzemnog skladišta plina u Grubišnom Polju. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske uvrstilo je projekt na listu strateških investicijskih projekata budući da je iznimno važan za sigurnost opskrbe prirodnim plinom. Projekt je vrijedan oko 500 milijuna kuna, a trebao bi biti završen do 2027. godine.

Iz stranih medija prenosimo dvije objave. 19. svibnja 2022. pregovarači Europske unije dogovorili su obvezu skladištenja plina za sljedeću ogrjevnu sezonu. Sporazum je postignut nakon dugotrajne zime i zabrinutosti zbog niske razine količina plina u skladištima EU-a, visokih cijena energije i poremećaja u opskrbi ruskim plinom. Dogovoreni su ciljevi za države članice EU-a: zapunjenost podzemnih skladišta plina od najmanje 80% kapaciteta prije ove zime i od 90% kapaciteta u sljedećim godinama. Druga objava donosi zanimljivost iz Nizozemske gdje se namjerava zabraniti grijanje na fosilna goriva od 2026. godine, a rješenje se vidi u uvođenju toplinskih pumpa koje bi, prema najavi, trebale postati obvezatne 2026. godine. Također, nizozemske vlasti namjeravaju povećati broj priključaka u toplinskim mrežama.

„Sigurnost opskrbe energijom, osobito naftom i plinom – teško ostvariv strateški cilj“ naziv je rada Gordane Sekulić. Autorica navodi da je sigurnost opskrbe energijom po prihvatljivim cijenama jedan od temeljnih strateških ciljeva energetske politike Europske unije i Republike Hrvatske. Odgovarajući zakonodavni okviri, provedbene mjere, izgradnja objekata i infrastrukture trebali bi odgovoriti na izazove opskrbe energijom, osobito u kriznim situacijama. Autorica smatra da će rast udjela OIE-a zasigurno pridonijeti sigurnosti opskrbe, ali se drastičnim smanjenjem potrošnje ugljikovodika napušta koncept energetske miksa kao jednog od stupova sigurnosti opskrbe koja će biti pred izazovima prirodnih i klimatskih (ne) prilika. Pretežitost proizvodnje i potrošnje OIE-a nalagat će drugačiji pristup sigurnosti opskrbe,

novi regulatorni okvir, mjere, ulaganja, projekte od zajedničkog interesa, kao i novu infrastrukturu za proizvodnju i prijenos električne energije i vodika (uz mogućnost iskorištavanja plinske infrastrukture), skladištenja i dr.

U radu Branke Belamarić i Roberta Bošnjaka pod naslovom „Vodik u planovima dekarbonizacije europskoga plinskog sektora i osnovne smjernice za dekarbonizaciju plinskoga transportnog sustava RH“ iznose se usmjerenja i planovi EU-a te osnovne smjernice za dekarbonizaciju plinskoga transportnog sustava RH. Europska unija prihvatila je dva strateška dokumenta – „Strategiju za integraciju energetske sustava“ i „Strategiju za vodik za klimatski neutralnu Europu“ – s pomoću kojih je određena pozicija vodika. U skladu s tim mijenjaju se i planovi budućeg razvoja europske plinske transportne mreže, i to na nacionalnim razinama, u planovima koje odobravaju nacionalne regulatorne agencije te u Desetogodišnjem planu razvoja europskoga plinskog transportnog sustava. Autori zaključuju da će u okviru dekarbonizacijskih ciljeva EU-a vodik imati važnu ulogu te će sve snage biti snažno usmjerene prema što skorijem razvoju vodikovih tehnologija i što široj primjeni vodika u nizu sektora.

U radu Ivana Zelenike, Darka Pavlovića, Brune Ernečića i Alena Paljušića pod nazivom „Mogućnosti proizvodnje vodika iz neiskorištene energije generirane u plinskoj redukcijskoj stanici postrojenja za podzemno skladištenje plina (PSP)“ naglašava se primarno iskorištavanje „eksergije“, generirane redukcijom tlaka u redukcijskoj stanici podzemnog skladišta plina, a radi generiranja električne energije, odnosno njezina iskorištavanja za proizvodnju vodika postupkom elektrolize, usporedo s procesom rada skladišta plina. Ideja rada jest razmatranje upotrebe sustava turboekspander – generator – elektrolizator za proizvodnju vodika kao načina oporabe izgubljene energije. Električna energija proizvedena razlikom tlaka na turboekspanderu trebala bi se smatrati „zelenom“, a proizvedeni bi vodik trebao biti kategoriziran kao „zeleni vodik“.

Uz ovaj broj časopisa Plin prilažemo brošuru „Plinsko gospodarstvo Hrvatske“ s relevantnim podacima o stanju plinskog sektora i trendovima potrošnje plina tijekom 2021. godine.

predsjednik Hrvatske stručne udruge za plin
doc. dr. sc. Dalibor Pudić